

Asettamis päätös

14.7.2023

VN/21641/2023
VN/21641/2023-OKM-2

Yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttaminen (lukuvuosimaksujen korottaminen)

Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut tänään hankkeen lukuvuosimaksujen korottamisesta ja lukuvuosimaksujen kiertämisen estämisestä muuttamalla yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia.

Toimikausi Hanke asetetaan ajalle 14.7.2023 - 30.6.2024. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2023 ja muutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2024 ja sisältää siirtymäajan, jonka jälkeen kaikkien opiskelijoiden lukuvuosimaksut tulee viimeistään korottaa esitetylle tasolle.

Tausta

Hallitusohjelman tärkein talouspoliittinen tavoite on saada aikaan kestävä kasvua. Hallitus kuroo umpeen kuilua julkisen talouden tulojen ja menojen välillä sekä kääntää Suomen velkaantumisen laskuun. Samaan aikaan tavoitteena on kääntää suomalaisten osaamistaso takaisin kasvu-uralle ja nostaa koulutustasoa. Hallitus etenee kohti EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksujen täyskatteellisuutta. Hallitus arvioi valtakunnallisen apurahajärjestelmän luomisen sekä nimellisen hakemusmaksun käyttöönottoa. Jotta kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden määrä edelleen kasvaisi, lisätään kannusteita jäädä Suomeen töihin valmistumisen jälkeen.

Yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin lisättiin vuonna 2015 lukuvuosimaksuja koskevat säännökset, joiden mukaan korkeakoulun on perittävä muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa vähintään 1 500 euron suuruinen maksu lukuvuodessa. Korkeakoulu päättää maksun perimiseen liittyvistä järjestelyistä. Maksua ei kuitenkaan peritä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselta eikä siltä, joka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Maksua ei peritä myöskään siltä, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia. Maksua ei peritä myöskään tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijalta.

Korkeakoululla on oltava apurahajärjestelmä maksulliseen tutkintokoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden tukemiseksi. (Yliopistolaki 558/2009 10 § (1600/2015), ammattikorkeakoululaki 932/2014 13a § (1601/2015).) Lukuvuosimaksuja koskevat säännökset tulivat voimaan vuoden 2016 alusta lukien. Velvoittavaksi maksujen periminen tuli korkeakouluille 1.8.2017 tai

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

sen jälkeen opintonsa aloittavilta opiskelijoilta.

Korkeakoulujen lukuvuosimaksujen käyttöönoton seuranta- ja arviointiryhmän loppuraportissa (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:3) on todettu, ettei lukuvuosimaksujen käyttöönotolla ole ollut pitkäaikaisia haitallisia vaikutuksia korkeakoulujen kansainvälistymiseen tai EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden halukkuuteen opiskella suomalaisissa korkeakouluissa. Suomen maine korkeatasoisen koulutuksen maana on edelleen tärkeä vetovoimatekijä. Korkeakoulujen lukuvuosimaksuista saama taloudellinen tuotto on kasvanut tarkasteluajana maksuvelvollisten opiskelijoiden määrän kasvaessa. Korkeakoulut käyttävät merkittävän osan lukuvuosimaksujen potentiaalisesta tuotosta maksuista vapauttamiseen ja opiskelijoiden apurahoihin. Korkeakoulut ovat tehneet keskenään erilaisia valintoja lukuvuosimaksujen käyttöönotossa ja kansainvälisessä opiskelijarekrytoinnissa. Kaikkiin korkeakouluihin ei tule kansainvälisiä opiskelijoita entiseen tapaan, eivätkä lukuvuosimaksut näyttäyty kaikissa korkeakouluissa merkittävänä tulonlähteenä.

Korkeakoulut ovat havainneet kiihtyvässä määrin, että lukuvuosimaksuvelvollisuutta kiertetään hankkimalla opintojen alkamisen jälkeen muu kuin opiskelijan, useimmiten työntekijän oleskelulupa, koska muilla jatkuvilla oleskeluluvilla kuin opiskelijan oleskeluluvalla maassa oleskelevat eivät ole tällä hetkellä oleskelulupavelvollisia. Oleskelulupamaksukertymän vaihtelu ja ennakoimattomuus ovat suuri haaste korkeakoulujen talouden ja opintotarjonnan suunnittelulle. Yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muutoksella pyritään turvaamaan lukuvuosimaksukertymä ja korkeakoulujen suunnitelmallinen toiminta vähentämällä poikkeusryhmiä, jotka eivät ole lukuvuosimaksuvelvollisia.

Tavoitteet ja tehtävä

Hankkeen aikana valmistellaan muutokset yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin siten, että lukuvuosimaksuja korotetaan 1.8.2024 alkaen ja 1.8.2026 mennessä ja vähennetään mahdollisuuksia kiertää lukuvuosimaksuvelvollisuutta hankkimalla oleskelulupa muulla perusteella.

Tässä yhteydessä tehtävät muutokset otetaan huomioon myös käynnissä olevassa korkeakoulujen ohjaus- ja rahoitusmallin uudistamista selvittävän työryhmän työssä. Lisäksi hankkeen yhteydessä ja sen jälkeen tehtävässä yksityiskohtaisessa valmistelutyössä arvioidaan tarve ja tapa luoda valtakunnallinen apurahajärjestelmä sekä hakemusmaksun käyttöönotto korkeakouluun hakeville kolmansien maiden kansalaisille, ja arvioidaan millä tavoin lisätään kannusteita jäädä Suomeen töihin valmistumisen jälkeen.

Hallituksen esityksen valmistelu

Hanketta varten tullaan asettamaan työryhmä, jonka puheenjohtajana toimii johtaja Jonna Korhonen opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osastolta. Työryhmän sihteereinä toimivat erityisasiantuntija Nelli Tiainen (hallinnolliset asiat) ja hallitusneuvos Henna Närhi (säädösvalmistelu).

Työryhmän jäseniksi ja varajäseniksi kutsutaan edustajat seuraavista organisaatioista:

- Maahanmuuttovirasto
- SM Sisäministeriö
- TEM Työ- ja elinkeinoministeriö
- UM Ulkoministeriö UM
- Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry
- Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry (3 kpl)
- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry (3 kpl)

Lainvalmistelun yhteydessä kuullaan tarpeen mukaan muita sidosryhmiä.

Hankkeen valmistelijat ovat hallitusneuvos Henna Närhi (vastuuhenkilö) ja opetusneuvos Maija Innola korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osastolta.

Työ tehdään virkatyönä. Opetus- ja kulttuuriministeriössä kustannukset (työaika) kohdenneetaan toiminnolle kansallisten säädösten valmistelu 6 000 520 020.

Osastopäällikkö, Ylijohtaja

Atte Jääskeläinen

Vastuualueen johtajan sijainen

Sanna Hirsivaara

Tiedoksi

Ministeri Sari Multala
Valtiosihteeri Elina Laavi
Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen
Erityisavustaja Emmi Venäläinen
Maahanmuuttovirasto
OMK/KTPO
SM Sisäministeriö
TEM Työ- ja elinkeinoministeriö
UM Ulkoministeriö UM
Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry
Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry

VN/21641/2023-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: